

Modificările succesive ale legii poloneze privind Consiliul Național al Magistraturii având ca efect eliminarea controlului jurisdicțional efectiv al deciziilor acestui consiliu prin care se prezintă Președintelui Republicii candidați pentru funcția de judecător la Curtea Supremă sunt susceptibile să încalce dreptul Uniunii

În cazul unei încălcări dovedite, principiul supremației dreptului Uniunii impune instanței naționale să lase neaplicate astfel de modificări

Prin rezoluțiile adoptate în luna august 2018, Krajowa Rada Sądownictwa (Consiliul Național al Magistraturii, Polonia) (denumit în continuare „KRS”) a decis să nu prezinte președintelui Republicii Polone propuneri de numire a cinci persoane (denumiți în continuare „reclamanții”) pe posturi de judecător la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia) și să prezinte alți candidați pentru aceste posturi. Reclamanții au sesizat Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Administrativă Supremă, Polonia), instanța de trimitere, cu căi de atac împotriva acestor rezoluții. La data respectivă, asemenea căi de atac erau guvernate de Legea privind Consiliul Național al Magistraturii (denumită în continuare „Legea privind KRS”), astfel cum a fost modificată printr-o lege din luna iulie 2018. În temeiul acestui sistem, se prevedea pe de o parte că, în cazul în care nu toți participanții la o procedură de numire pe un post de judecător la Curtea Supremă atacau rezoluția în cauză a KRS, această rezoluție rămânea definitivă în ceea ce îl privește pe candidatul prezentat pentru acest post, astfel încât acesta din urmă putea fi numit de Președintele Republicii. În plus, eventuala anulare a unei asemenea rezoluții în urma căii de atac a unui participant care nu a fost prezentat în vederea numirii nu putea conduce la o nouă apreciere a situației acestuia din urmă în scopul atribuirii eventuale a postului în cauză. Pe de altă parte, în temeiul aceluiași sistem, o astfel de cale de atac nu se putea baza pe un motiv privind evaluarea necorespunzătoare a îndeplinirii de către candidați a criteriilor luate în considerare la adoptarea deciziei privind prezentarea propunerii de numire. În cererea sa de decizie preliminară inițială, instanța de trimitere, considerând că un asemenea sistem exclude în practică orice efectivitate a căii de atac formulate de un participant care nu este prezentat în vederea numirii, a decis să solicite Curții să se pronunțe cu privire la conformitatea acestui sistem cu dreptul Uniunii.

După această sesizare inițială, Legea privind KRS a fost modificată din nou în anul 2019. În temeiul acestei reforme, a devenit, pe de o parte, imposibilă formularea unor căi de atac împotriva deciziilor KRS privind prezentarea sau neprezentarea candidaților în vederea numirii pe posturi de judecător la Curtea Supremă. Pe de altă parte, prin această reformă s-a prevăzut închiderea deplin drept a procedurii în astfel de căi de atac încă pendinte, privând în fapt instanța de trimitere de competența sa de a se pronunța asupra acestui tip de căi de atac, precum și de posibilitatea de a obține un răspuns la întrebările preliminare pe care le adresase Curții de Justiție. În aceste condiții, în cererea sa de decizie preliminară suplimentară, instanța de trimitere a solicitat Curții să se pronunțe cu privire la conformitatea cu dreptul Uniunii a acestui nou sistem.

Aprecierea Curții

În primul rând, Curtea, reunită în Marea Cameră, statuează mai întâi că atât sistemul de cooperare între instanțele naționale și Curte, stabilit la articolul 267 TFUE, cât și principiul cooperării loiale, prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE, se opun unor modificări legislative precum cele menționate, efectuate în anul 2019 în Polonia, atunci când se constată că ele au avut ca efecte specifice împiedicarea Curții să se pronunțe cu privire la întrebări preliminare precum cele care

i-au fost adresate de instanța de trimitere și excluderea oricărei posibilități de reiterare în viitor, de către o instanță națională, a unor întrebări similare acestora. Curtea precizează în această privință că revine instanței de trimitere sarcina să aprecieze dacă aceasta este situația în speță, luând în considerare toate elementele pertinente și în special contextul în care legiuitorul polonez a adoptat respectivele modificări.

În continuare, Curtea consideră că și obligația statelor membre de a stabili căile de atac necesare pentru a asigura justițiabililor respectarea dreptului lor la protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii, prevăzută la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, se poate opune aceluiași tip de modificări legislative. Aceasta este situația atunci când se constată, aspect care trebuie apreciat de asemenea de instanța de trimitere pe baza tuturor elementelor pertinente, că aceste modificări sunt de natură să dea naștere unor îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea judecătorilor numiți pe baza deciziilor KRS, în privința unor elemente exterioare, în special a unor influențe directe sau indirecte ale puterilor legislative și executive, și referitoare la neutralitatea lor în raport cu interesele care se înfruntă. Asemenea modificări ar putea astfel conduce la o lipsă a aparenței de independență sau de imparțialitate a judecătorilor respectivi de natură să aducă atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire justițiabililor într-o societate democratică și într-un stat de drept.

Pentru a ajunge la această concluzie, Curtea amintește că garanțiile de independență și de imparțialitate impuse în temeiul dreptului Uniunii presupun existența unor norme care reglementează numirea judecătorilor. Pe de altă parte, Curtea subliniază rolul determinant al KRS în procesul de numire pe un post de judecător la Curtea Supremă, actul de propunere pe care acesta îl adoptă constituind o condiție *sine qua non* pentru numirea ulterioară a unui candidat. Astfel, gradul de independență de care se bucură KRS față de puterile legislative și executive poloneze poate avea relevanță atunci când se apreciază dacă judecătorii pe care îi selectează vor fi în măsură să îndeplinească cerințele de independență și de imparțialitate. În plus, Curtea arată că eventuala lipsă a unei căi de atac jurisdicționale în contextul unui proces de numire pe posturi de judecător la o instanță supremă națională poate să se dovedească problematică atunci când ansamblul elementelor contextuale relevante ce caracterizează un astfel de proces în statul membru în cauză poate genera, în percepția justițiabililor, îndoieli de natură sistemică în ceea ce privește independența și imparțialitatea judecătorilor numiți la finalul acestui proces. În această privință, Curtea precizează că, în cazul în care instanța de trimitere ar trebui, pe baza tuturor elementelor pertinente pe care le-a menționat în decizia sa de trimitere și în special a modificărilor legislative care au afectat recent procesul de desemnare a membrilor KRS, să concluzioneze că acesta din urmă nu oferă garanții de independență suficiente, existența unei căi de atac jurisdicționale deschise candidaților neselectați ar fi necesară pentru a contribui la protejarea procesului de numire a judecătorilor în cauză de influențe directe sau indirecte și pentru a evita, *in fine*, posibilitatea nașterii îndoielilor menționate.

În sfârșit, Curtea statuează că, în cazul în care instanța de trimitere ajunge la concluzia că adoptarea modificărilor legislative din anul 2019 a intervenit cu încălcarea dreptului Uniunii, principiul supremației acestui drept impune acestei din urmă instanțe să lase neaplicate respectivele modificări, indiferent dacă ele sunt de origine legislativă sau constituțională, și să continue să își asume competența care îi aparține de a soluționa litigiile cu care era sesizată înainte de survenirea acestor modificări.

În al doilea rând, Curtea consideră că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE se opune unor modificări legislative precum cele menționate, intervenite în anul 2018 în Polonia, atunci când rezultă că acestea sunt de natură să dea naștere unor îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea judecătorilor astfel numiți în privința unor elemente exterioare și referitoare la neutralitatea lor în raport cu interesele care se înfruntă și, astfel, să conducă la o lipsă a aparenței de independență sau de imparțialitate a judecătorilor respectivi de natură să aducă atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire justițiabililor într-o societate democratică și într-un stat de drept.

Revine instanței de trimitere sarcina de a se pronunța, în cele din urmă, cu privire la aspectul dacă aceasta este situația în speță. În ceea ce privește considerațiile de care instanța de trimitere va

trebui să țină seama în această privință, Curtea subliniază că dispozițiile naționale privind calea de atac jurisdicțională deschisă în contextul unui proces de numire pe posturi de judecător la o instanță supremă națională se pot dovedi problematice în raport cu cerințele care decurg din dreptul Uniunii atunci când conduc la o înlăturare a efectivității căii de atac care exista până la acel moment. Or, Curtea arată *primo* că, în urma modificărilor legislative din anul 2018, calea de atac în discuție este în prezent lipsită de orice efectivitate reală și nu mai oferă decât o aparență de cale de atac jurisdicțională. *Secundo*, ea subliniază că, în speță, elementele contextuale legate de ansamblul celorlalte reforme care au afectat recent Curtea Supremă și KRS trebuie de asemenea să fie luate în considerare. În această privință, ea subliniază, dincolo de îndoielile menționate cu privire la independența KRS, împrejurarea că modificările legislative din anul 2018 au fost introduse cu foarte puțin timp înainte ca KRS, în noua sa compunere, să fie chemată să se pronunțe asupra unor candidaturi precum cele ale reclamantilor depuse în scopul ocupării a numeroase posturi de judecător la Curtea Supremă declarate vacante sau nou-create ca urmare a intrării în vigoare a diverselor modificări ale Legii privind Curtea Supremă.

În sfârșit, Curtea precizează că, în cazul în care instanța de trimitere ajunge la concluzia că modificările legislative din anul 2018 încalcă dreptul Uniunii, îi va reveni, în temeiul principiului supremației acestui drept, sarcina de a lăsa neaplicate aceste modificări în favoarea aplicării dispozițiilor naționale aflate anterior în vigoare, exercitând totodată ea însăși controlul prevăzut de aceste din urmă dispoziții.

MENȚIUNE: Trimiterea preliminară permite instanțelor din statele membre ca, în cadrul unui litigiu cu care sunt sesizate, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea unui act al Uniunii. Curtea nu soluționează litigiul național. Este de competența instanței naționale să soluționeze cauza conform deciziei Curții. Această decizie este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție

[Textul integral](#) al hotărârii se publică pe site-ul CURIA în ziua pronunțării.

Persoana de contact pentru presă: Iana Paliova ☎ (+352) 4303 4293

Imagini de la pronunțarea hotărârii sunt disponibile pe „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106